

Motion till riksdagen

1985/86:Jo712

Per-Ola Eriksson m. fl. (c)

Åtgärder för bevarande av ett öppet landskap

Ett levande och öppet kulturlandskap är en viktig tillgång för en god livsmiljö. Oavsett om man bor på landsbygden eller i storstaden värdesätts det öppna landskapet.

Genom den snabba nedläggningen av jordbruk i vårt land är hotet mot det öppna kulturlandskapet överhängande. Detta gäller särskilt i Götalands och Svealands skogsbygder samt i Norrland.

Marker som inte längre brukas eller betas föbuskas eller planteras med skog. Det leder samtidigt till att artrikedomen i hagmarkerna utarmas. Mångformigheten ersätts med enformighet. Många arter har redan utrotats och ytterligare ett stort antal är hotade om inte beteslandskapet bevaras. Därför måste skyddsåtgärder vidtas som inte främjar mångformigheten och det öppna landskapet.

Eftersom kunskapen om växtlivet och olika växtarters behov av miljö ofta är dålig märker man inte alltid utarmningen förrän det är för sent. Enligt vår uppfattning är det nödvändigt att skapa förutsättningar för att en rik och varierad flora och fauna bevaras.

Jordbruk med betesdjur är den bästa resursen för att bevara och värna ett öppet kulturlandskap. Eftersom allt fler jordbruk försvinner så minskar jordbrukets möjlighet att behålla det öppna landskapet. I takt med jordbruksnedläggningen har emellertid de statliga myndigheterna tvingats anslå betydande ekonomiska medel till vissa naturvårdande och landskapsvårdande åtgärder. I regel sker detta i form av beredskapsarbeten med inriktning på busk- och slyröjning. Dessa beredskapsarbeten är båda dyra och delvis konstlade åtgärder.

Enligt budgetpropositionen 1985/86:100 bilaga 12 utfördes beredskapsarbeten inom naturvård till en kostnad av 375 milj. kr. under budgetåret 1984/85. Till detta utbetalades statsbidrag med 235 milj. kr. Mätt i kostnader per dagsverke motsvarar detta 669 kr. varav statsbidrag utgick med 420 kr. Det är således betydande belopp som årligen anslås till naturvårdsåtgärder. En annan inriktning av naturvården skulle bli både billigare och effektivare samt på ett mera naturligt sätt värna det öppna landskapet.

En utredning som gjorts vid lantbruksuniversitetet visar att svenska folket vill bevara det öppna landskapet och även är berett att över skattsedeln betala för att främja denna urgamla landskapstyp. Det är dock angeläget att få största möjliga nytta och effekt av satsade resurser.

Det mest effektiva och naturliga inslaget i vården av det öppna landskapet är att hålla betesdjur. Om samhället även framgent vill slå vakt om det öppna

landskapet vore det därför möjligt att med vissa begränsade ekonomiska stimulanser åstadkomma ett ökat inslag av betesdjur. I första hand är det frågan om får. I det följande föreslår vi därför åtgärder som syftar till en ökad satsning på betesdjur – främst får – som aktivt inslag i natur- och landskapsvården.

Enligt vår mening bör ekonomisk ersättning utgå till djurägare som håller betesdjur med avsikt att vidmakthålla det öppna landskapet. Ersättningen skall utgå direkt till djurägarna och inte ha karaktären av produktstöd utan vara ersättning för utförd landskapsvård. För att förenkla och förbilliga administrationen bör ersättningen utgå per kontrollerat moderdjur. Efter-som husdjurskontrollen redan är övervakad av Lantbruksstyrelsen via Lantbruksnämnderna behövs inte någon extra kontroll eller bevakning.

Den ersättning och det system vi föreslår bygger på den utredning som gjorts av Karl Ivar Kumm och Lars Drake, som båda är forskare vid Lantbruksuniversitetet. Motsvarande system finns t. ex. i Norge där staten satsar ekonomiska resurser till fårnäringen för att stimulera till ett utnyttjande av naturliga betesmarker.

En statlig stimulans till ökad betesdrift med får skulle ge många positiva effekter och innebära följande:

- att en fortsatt igenväxning av landskapet förhindras, främst i skogsbygder
- att ett bra och naturligt komplement till annan sysselsättning i skogsbygder stimuleras
- att turism i svenska bygder stimuleras
- att hantverk baserat på skinn och ull stimuleras
- att slybekämpningen i skogsplanteringar underlättas och blir miljövänlig.

Enlig vår mening bör försöksverksamheten med denna form av naturvårdande åtgärder inledas och bekostas inom ramen för anslaget till beredskapsarbeten. Försöksverksamheten bör i ett inledningsskede omfatta några av de län där nedläggningen av jordbruk varit vanlig och förbuskningen blivit omfattande.

Hemställan

Med hänvisning till ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om betesdjur som inslag i naturvårdande åtgärder med syfte att bevara ett öppet landskap.

Stockholm den 21 januari 1986

P-O Eriksson (c)

Bertil Jonasson (c)

Marianne Andersson (c)